

8. Методичні підходи до агрегованої економічної оцінки водних ресурсів як складової природного багатства України : монографія / за ред. М.А. Хвесика. Київ : ДУ ІЕПСР НАНУ, 2014. 36 с.
9. Обухов Є. В. Показники забезпеченості населення України водними ресурсами на початку 2019 року. URL: <https://uhe.gov.ua/sites/default/files/2019-08/10.pdf> (дата звернення: 20.09.2020).
10. Пелешенко В. І., Хільчевський В. К. Загальна гідрохімія. Київ : Либідь, 1997. 384 с.
11. Сніжко С. І. Оцінка та прогнозування якості природних вод. Київ : Ніка-центр, 2001. 262 с.
12. Хвесик М. А., Левковська Л. В., Сундук А. М. Вартість водних ресурсів України та її регіонів у вимірах національного багатства. *Економіка України*. 2015. № 10 (647). С. 84-96.
13. Цепенда М. М. Особливості покомпонентної економікогеографічної оцінки водноресурсного потенціалу території. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ II. Економічна географія*. 2009. № 8. С. 96–100.
14. Хільчевський В. К., Савицький В. М., Хільчевська І. Г. та ін. Про вимоги до моніторингу вод згідно основних положень Водної Рамкової Директиви Європейського Союзу. *Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія*. 2005. Т. 7. С. 54–68.
15. Юрасов С. М. Оцінка якості природних вод : навчальний посібник. Одеса, 2011. 164 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Висторон О.М., Сюткін С.І.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Актуальність комплексних географічних досліджень процесу природокористування для практики народного господарства та екологічної освіти населення не потребує особливої аргументації. Ліс виконує цілу низку важливих для суспільства функцій – економічних, екологічних, рекреаційних, естетичних тощо, задовольняючи таким чином матеріальні і духовні потреби населення [1, 3 та ін.]. В цьому контексті метою дослідження є комплексна характеристика лісових ресурсів Харківської області та оцінка перспектив їх використання на засадах концепції сталого розвитку. Об'єкт дослідження – процес лісокористування, предмет – регіональні аспекти цього процесу на прикладі Харківської області (територіальна структура лісокористування).

У системі соціально-економічного та екологічного розвитку Харківської області лісові ресурси займають особливе місце та відіграють важливу роль у процесах забезпечення суспільного виробництва різними видами сировини. При цьому Харківська область, як і Україна в цілому, відноситься до лісодефіцитних регіонів. Показник лісистості території Харківщини ледве сягає 12%, що значно менше науково обґрунтованих показників.

Лісовим екосистемам властива значна інтенсивність біологічного кругообігу завдяки їх потужній біомасі. Ліси є однією з найважливіших

складових природного середовища, займаючи близько 30% площі суходолу на планеті. Вони впливають на клімат, чистоту води і повітря, захищають сільськогосподарські угіддя від ерозії, а також є джерелом великої кількості матеріальних ресурсів. Конкуренція за використання цих ресурсів та постійні протиріччя між різними лісокористувачами створюють серйозні проблеми та актуалізують питання комплексного, а отже раціонального і невиснажливого лісокористування [2, 3 та ін.] на основі ідей збалансованого еколого-соціально-економічного розвитку.

Сучасна концепція економічного регулювання лісокористування в світі спрямовується на знаходження вдалого поєднання інструментів державного і ринкового регулювання, орієнтується на дотримання принципів сталого лісокористування, що вимагає вдосконалення системи організаційно-правового, методичного, інституціонального, адміністративного, фінансово-кредитного, цінового, митного, інноваційного та інвестиційного забезпечення лісоресурсної сфери.

Слід відзначити, що ліси Харківської області перебувають у власності різних користувачів. Важливо, що основна площа лісів (319,5 тис. га або 76,1%) підпорядкована Державному агентству лісових ресурсів України. Згідно з Лісовим кодексом України Державним агентством лісових ресурсів України здійснюється контроль за загальним веденням лісового господарства і дотриманням лісового законодавства. Уповноваженим органом в області з вищезазначених питань є Харківське обласне управління лісового та мисливського господарства та державні лісові господарства, розташовані на території області.

13 лісгоспів області мають власні цехи переробки деревини (важливо, що всі вони розташовані у сільській місцевості, виконуючи таким чином важливу соціальну функцію зменшення масштабів безробіття), в яких працює близько 400 робітників. В породному складі переважають сосна серед хвойних та дуб серед листяних порід. На жаль, використовується багато деревини (до 20%) дрібних діаметрів.

Цікаво, що лісгоспи намагаються шукати закордонних (європейських) споживачів ділової деревини та іншої лісової продукції, що пов'язано, у першу чергу, з ціною політикою. Із загальної кількості відвантаженої на експорт деревини 10,1 тис. м³ або 47% становить дров'яна деревина діаметром від 8 до 22 см, яка малопридатна для переробки.

Виходячи з ситуації, що склалася на даний час, основними принципами ефективного відтворення та збереження лісових ресурсів повинні стати:

➤ досягнення науково обґрунтованого та екологічно орієнтованого показника лісистості;

- вивчення і врахування стану лісових ресурсів в залежності від природної зональності;
- збереженням генофонду рослинності;
- гармонійне еколого-економічне лісокористування;
- зниження рівня антропогенного навантаження, у тому числі рекреаційного;
- розробка систем моніторингу та екологічної сертифікації ведення лісового господарства тощо.

Для території Харківщини, враховуючи її фізико-географічне положення (лісостепова та степова природні зони), актуальним також буде: впровадження нових природозберігаючих технологій лісогосподарських робіт, гармонізованих систем ведення лісового господарства на зонально-типологічній і програмно-цільовій основі; створення захисних лісових насаджень та лісових смуг різного цільового призначення; спрямування лісівничих заходів на вирощування природних лісів оптимальної вікової структури.

Окремо слід зауважити необхідність поглиблення переробки деревини та збільшення доданої вартості; оновлення парку лісогосподарської техніки з використанням екологізберігаючих технологій; посилення правових заходів з метою протидії самовільним рубкам; заборони на законодавчому рівні вилучення лісогосподарських та природно-заповідних земель тощо.

Список використаних джерел:

1. Сюткін С.І. Географія населення. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2015. 128 с.
2. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.
3. Сюткін С.І., Вистороп О.М. Регіональне лісокористування як об'єкт суспільно-географічного дослідження // Географія та екологія: наука і освіта: збірник матеріалів 8 Всеукраїнської наук.-практ. конф. (з міжнародною участю), м. Умань, 9-10 квітня 2020 р. Умань: Візаві, 2020. С. 187-190.

АГРОЛАНДШАФТИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТРУКТУРА ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН

Питуляк М.В., Питуляк М.Р., Коваленко М.

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Дослідженню проблем раціонального, екологічно безпечного використання, охорони та відновлення земельних ресурсів присвячено роботи таких учених: Д.І. Бабміндри, І.П. Ковальчука, Л.Я. Новаковського, С.О. Осипчука, З.П. Паньківа, М.П. Стецюка, А.М.Третяка та ін. Враховуючи